

Férfi fehérneműek

készen és rendezésre. Kalapok, nyak-
kendők, zsebkendők, választékosan.

Pollák Testvérek
Csekonics ucca 6. Széchenyi tér 17.
Kalász tag Unio tag

csupán valami keverék felmázolásával idéz-
tek elő, lekaparják és ily módon visszanyeri
eredeti színárnyalatát.

A barokkstilű templom legmegkapóbb
szépsége a bolthajtások merész ívelése s
van néhány gyönyörű, barokk-oltár, mint a
Kereszt-oltár, a Fájdalmas-oltár, a Szent
Antal- és Szent Ferenc-oltár. A többiek, bár
alkalmazkodni igyekeznek a barokkstilus-
hoz, későbbi eredetűek.

Új freskókat kap a templom, így a kupo-
lán és a hajó négy mezejében lesznek fres-
kóművek. A művészi munkát az egyik is-
mert, egyházi festéssel foglalkozó, szegedi
festőművész végzi, neve egyelőre még
titok...

További renoválási munka a templom ha-
jójának teljes kikövezése, ami valóban na-
gyon időszerű, mert — valószínűleg a talaj-
víz rombolása folytán előállott földcsuszam-
lás következtében — a hajó alatti pince
egyre süllyed. A keresztutat értékes, ba-
rokkstilű medencére cserélik ki, hogy ne

zavarja a művészi hatást.

P. Kelemen Didák, az alapító

Befejezőül álljon itt még néhány adat a
szentéletű P. Kelemen Didák minorita rend-
főnökről, akinek Szeged katolikussága a mi-
noriták két évszázados, áldásos munkáját
köszönheti. Kelemen Didák székely száрма-
zású volt s valahol a Felső-Tiszavidéken
bukkant fel a nagy pestis idején, amikor
csodálatos, szamaritánus munkát végzett.
Nevéhez nyolc rendház megalapítása fűző-
dik, közöttük a miskolci, nyírbátori és a sze-
gedi rendházaké is. A minorita rendtartó-
mány szentéletű provinciálisának boldoggá-
avatási ügyét a rend állandóan szorgalmaz-
za. Épségben maradt teste ott nyugszik a
miskolci rendház templomában, de lelke, az
alapító szent célkitűzéseinek szelleme ma is
ott honol a szegedi minoriták rendházának
tömjénillatu folyosóján és áhítatosan szép,
barokkstilű tempomának falai között...
Csányi Piroska

Fűzőt

gyógyhaskőtől a leg-
tökéletesebb szabás-
sal új modellek szerin
speciálisan készít
Hőfle fűzős
Klauzál tér 3.

A százéves szegedi színházi kritika

Írta: CSERZY BÉLA

Pontosan száz esztendővel ezelőtt jelent meg
az első színházi kritika a szegedi szintársulat
akkori előadásáról s a színészek akkori tevé-
kenységéről. Ez a száz évvel ezelőtt megírt
színházi kritika fővárosi lapban jelent meg, te-
kintve, hogy száz esztendővel ezelőtt Szegednek
még nem volt ujságja. (Az első szegedi ujság ke-
reken tíz évvel később, 1849-ben indult meg, Ti-
szavidéki Ujság címmel).

A száz esztendővel ezelőtt megírt színházi
kritika a Pesten megjelent *Honművész* című iro-
dalmi és művészeti jellegű, hetenkint megjelenő
lapban látott napvilágot. A kritikát szegedi em-
ber írta, névszerint: Etelkavári M. P. A *Honmű-
vész* és a *Regélő* című irodalommal, művészet-
tel, zenével és általában társadalmi, inkább tár-
sasági eseményekkel foglalkozó lapok nagy te-
kintéllyel és sulyal ékelődtek az akkori szellemi
életbe. Magyarország akkori sajtója nagyon sze-
gényes volt még. Politikai lap csak a főváros-
ban jelent meg, a vidéknek még nem volt ujság-
ja. A politikai lap mellett, mint a művészet és
az irodalom kritikai szemléje, komoly, kompetens
organuma, mondott megfellebbezhetetlen véle-
ményt a *Honművész* és a *Regélő*. Ezek közül a
jobbán, körültekintőbben és cáltudatosabban szer-
kesztett lap a *Honművész* volt.

A *Honművész* hivatása magaslatán állva:
nem pusztán pesti, lokális szemléletet nyújtott,
hanem az egész országnak, a már megjelölt irá-
nyu kulturáját visszatükrözte. Kulturtörténeti
szempontból tehát felmérhetetlen szolgálatot
végzett, másrészt pedig tevékenység ösztönző-
hatását tekintve, kérdéses irányu kultura fejlődé-
sére nagy befolyással volt.

A lap, a kezdeti sajtó szerkesztési jellegze-
tességeit eklatánsan mutatja: szigoruan rovat-
bazártan jelennek meg az egyes tudósítások. El-
ső helyen vezet az irodalom, majd a művészet
különböző ágai sorakoznak, végül a társasági ro-
vat, amely mulatságok, különösen táncvigalmak
beszámolója, a lap szellemi részének záradéka.

A *Honművész* rovatai közül leggazdagabb
tartalmu rovat a „Magyar játékszin” volt. Ez a
pesti színházi események beszámolójával, helye-

sebben kritikai véleményével kezdődött, majd a
vidéki, ugynevezett „színházi levelekkel” folyta-
tódott. Kitűnik ebből a rovatból is, hogy száz
évvel ezelőtt a magyar vidéki színészet, ha re-
ménydus is, de fiatal gyermekkorát élte. Az or-
szágban négy-öt helyen játszott vándor szintár-
sulat. Ezek a szintársulatok azután kóborolták
az országot szeltében-hosszában s az akkori szí-
nészek, szinikultúránk mártirjai, hivatást betölt-
ve ápolták, terjesztették a magyar kulturát. A
sok rossz között, ami osztályrészükül jutott, he-
lyettfogalt a kritika is. Mégpedig a komoly, be-
folyásmentes és így sokszor ostorozó kritika. A
száz év előtti szinikritikákat olvasgatva, láthat-
juk, milyen kiméretlen őszinteséggel tárta fel az
„előd” az akkori aktorok hibáit; viszont ez a
szigoru kritikai mérték, ez a szellemi kancsuká-
zás nagy áldás volt a magyar színjátszás művé-
szetének nyugati értékkel való kifejlesztésében.

Ezeket a százéves, sárguló lapokat lapozgat-
va, a *Honművész* 1839. évi szeptember 22-iki lap-
példányában (a 605-ik lapon) találhatjuk meg az
első színházi kritikát, amely a szegedi színészek
működéséről ad számot. A kritikát levélbeveze-
téssel kezdi a félelmetes Etelkavári M. P. kriti-
kus ur, mégpedig a *Honművész* szerkesztőjének
írja a következőket:

„Szegedről. Aug. elején 1839. Tisztelt Szer-
kesztő Ur! Kötelességeim legédesbikének
tartám, használni az alkalmat, melyben if-
jabb korom szebb emlékeiből fűzött hálás bi-
zodalمامat Kegyed iránt jelent szini közle-
ményeim által kimutathassam. Mióta csak
kegyed lapjai a magyar literatura mezején
felvirultak, ennek művelésére minden évszak
ujabb, meg ujabb elméket költe, amelyek-
nek ingert, irányt, élményt adni Kegyed oly
buzgó vala, s melyeknek névsorából már
is szép fűzér kövte Kegyed emlékére.”

A bevezető sorok után, amely a száz eszten-
dő előtti cikornyás stílusnak is kedves, tipikus
mintája egyben —, rátér a szegedi szintársulat
referációjára:

„Még április elejétől fogva, különféle he-
lyekről, több vándortársaságból s időnként

szerződtek össze színészeink, kiket közönsé-
günk pártolása mind ez ideig is fentartani
példásan törekvők. Több tagja a társaság-
nak már évek óta ellátogatott hozzánk, s ha
meghonosításukra mind eddig több terv si-
kertelen maradt is, közönségünk lelkesebbjel-
nek igyekezete mindazáltal most is oda jár-
ul, hogy legalább a reánk következő teli
hónapokra részvényesen keletkezendő biztosí-
tás mellett állandósíttassanak.”

Etelkavári M. P. kritikus ur még hosszasan
foglalkozik azzal a lehetőséggel, amelyet egye-
dülnek tart arra, hogy a színészek hosszabb
ideig maradhassanak Szegeden. (Ez a lehetőség
a város közönségének pénzázdozathozatalát je-
lentette volna, ami nem következett be, a terv,
az idea nem valósult meg. A színészek rövid
vendégláték után szedték is sátorfájukat és más
vidéken az országnak kísérleteztek: küzdeni a
közönnyel, a kulturálatlan nagy tömeg fásult
idolenciájával).

Tudósítása további részében a szintársu-
lat tagjaival foglalkozik:

„Színészeink működése. A társaságnál
megfordult, s többnyire jelenleg is annál
működő egyének névsorában: Árvai fiatal te-
hetségét dicséretes szorgalommal neveli,
mint ezt leginkább „neslei toronyban”,
(Daulnay Sándor) bebizonyítja. Balog (disz-
mester) többnyire inas — s bohódi szere-
pekre, melyekben mindazáltal neki többi
gondosságot s mérséklést ajánlunk, alkal-
maztatik. Baranyi méltánylandó igyekezettel
törekszik a középszerűségből emelkedni.
Deli természetnek némi feszessége és szavalata
egyhangúsága mellett is többféle szerepek-
ben kedveltje a közönségnek. Deési több iz-
ben művészi tehetséget s igyességet fejte-
k, amelylyel legesekélyebb álláspontjának is
jelentőséget tudott adni, melynek tehát el-
hanyagolása, — mint némely játékaiban saj-
nos tapasztaltunk — nagy hiba, és színésze-
tünkre nézve veszteség.”

És így folytatódik ez tovább. Pedig ez a kri-
tika távolról sem epébmártott tollal íródott! Ez
az írás, jóformán, olyan simogatásféle... De
megmutatta rövidesen Etelkavári M. P. ur, hogy
tud ő erélyes, hibátlaló kritikus is lenni. A
további „kritikai-beszámolóiban” már soktekin-
tetben kérlelhetetlen a színészekkel szemben,
nem válogat sokat a jelzők használatánál, hanem
nyers őszinteséggel fejti ki nézetét.

A szegedi szintársulatnak volt még egy má-
sik „mumusa” is ebből az időből. Miskolczy Ist-
vánnak hívták ezt a másik derek urat, aki nem-
csak, mint szinikritikus tevékenykedett, hanem
a városnál is előkelőbb pozíciót töltött be. Etelka-
vári urat váltotta fel Miskolczy István aljegyző
ur a száz évvel ezelőtt Szegeden játszott szin-
társaság megkritizálásában. A színházi-levele-
ket ezután Miskolczy ur küldözte Pestre a
Honművésznek, meg a *Regélőnek*. S milyen hal-
latlanul nagy dolog volt akkor egy ilyen kritika!

Száz év óta nagyot fordult a világ. Ma már
kuriózumértékké degradálódott ez a száz év előt-
ti kritikairás, pedig milyen nagy szolgálatot tet-
tek ezek a nyomtatásban megjelent sorok az
egyetemes magyar színészetnek a mai színvonal-
hoz való eljuthatása tekintetében.

Lapunk olvasóinak Pesten
a METROPOLE
szálloda

Rákóczi-ut 58.

Kedvezményes szoba- és
penzióárakat számít.

Téli kert - Kávéház - Söröző
Jazz — Tánc — Cigányzene